

BALANÇ DE LA GESTIÓ DEL PARC NATURAL DE LA VALL DE SORTENY ANY 2009

La gestió del parc natural es basa en el nou Pla de Gestió del Parc natural de la vall de Sorteny aprovat pel període 2008-2011.

El Pla de Gestió preveu un balanç anual de la gestió, objecte del present document.

I. - PATRIMONI NATURAL

1.1. - Inventaris dels hàbitats

Es tracta de realitzar un mapa fitosociològic del parc natural a escala 1:5.000, en base a treballs de camp i en particular a inventaris fitosociològics.

El treball de camp per l'any 2009 s'ha centrat a les zones següents:

- **Les Cebes entre l'Orri i les tarteres del pic de La Cabaneta**

Prats rasos alpins silicícoles, congestes de neu landes subalpines i landes rases, roques i tarteres acidòfiles, roques carbonatades, zones humides:

- *Gentiano alpinae-Caricetum curvulae* Nègre 1969
- *Hieracio-Festucetum supinae* Br.-Bl.
- *Potentillo dubiae-Gnaphalietum hoppeani* Br.-Bl. 1948
- *Cetrario-Loiseleurietum procumbentis* Br.-Bl. 1926
- *Rhododendro ferruginei-Pinetum uncinatae* Rivas Mart. 1968
- *Senecietum leucophylli* Br.-Bl. 1948
- *Asplenio-Cystopteridetum fragilis* Oberd. (1936) 1949
- *Cryptogrammo-Dryopteridetum abbreviatae* Rivas Mart. 1970
- *Leontodonto-Caricetum curvulae* Br.-Bl.
- *Hieracio-Festucetum supinae* Br.-Bl. 1948
- *Saxifragetum retusae* Gruber 1978
- *Saxifrago bryoidis-Minuartietum sedoidis*
- *Alchemillo flabellatae-Nardetum strictae*, Gruber 1975
- Complexes d'hàbitats humits

- **Roc del Relotge**

Prats subalpins, megaforbies, roques i tarteres, roques carbonatades:

- *Saxifragetum mediae* Br.-Bl. 1934 em. nom. 1948
- *Festucetum scopariae subass. astragaletosum penduliflori* (proposta ass. nova)
- *Alchemillo flabellatae-Nardetum strictae*, Gruber 1975
- *Irido-Festucetum spadiceae*, Negre 1969
- *Peucedano ostruthium-Luzuletum desvauxii* Br.-Bl. 1948
- *Saxifrago geranioidis-Rhododendretum ferrugineae* Br.-Bl. 1939
- *Rhododendro ferruginei-Pinetum uncinatae* Rivas Mart. 1968
- *Seslerietea caeruleae* Braun-Blanquet 1948 em. Oberdorfer 1978

Presència de diversos exemplars de *Betula pubescens* formant un bosquet al bosc de ribera a nivell del planell dels Beços.

- **Cresta de la Cebollera fins al pic de La Serrera**

Prats rasos alpins, landes rases, roques i tarteres, prats de pel caní, zones humides :

- *Saxifragetum retusae* Gruber 1978
- *Hieracio-Festucetum supinae* Br.-Bl.
- *Gentiano alpinae-Caricetum curvulae* Nègre 1969
- *Oxyrio-Doronicetum viscosae* (Chouard) Gruber 1978
- *Sileno borderei-Potentilletum nivalis* (G. Monts.) Ninot et Soriano 1996
- *Senecietum leucophylli* Br.-Bl. 1948
- *Alchemillo flabellatae-Nardetum strictae*, Gruber 1975
- Complexes d'hàbitats humits

- **Pleta del Racó Portella del Forn**

Prats subalpins xeròfils, landes, roques i tarteres, prats de sudorn i zones humides :

- *Hieracio hoppeani-Festucetum paniculatae* Br.-Bl. 1948
- *Festucetum eskiae* Br.-Bl. 1948
- *Arctostaphylo uvae-ursi-Pinetum uncinatae* Rivas Mart. 1968
- *Cryptogrammo-Dryopteridetum abbreviatae* Rivas Mart. 1970
- Complexes d'hàbitats humits

1.2. Inventari de les espècies

S'han inventariat algunes espècies d'interès, en particular:

- a la zona de les Cebes al peu del pic del Roc del Relotge:

Confirmació de la presència de *Salix lapponum* (EN)

- Al peu del pic de l'Estanyó, presència sobre roca carbonatada de *Draba tomentosa subsp. ciliigera* (VU).

- Al peu del pic de La Cabaneta, trobem *Saxifraga retusa* (molt rara a Catalunya)

i *Cerastium alpinum subsp. squalidum* (VU).

També s'ha trobat *Gnaphalium hoppeanum* (*Omalotheca hoppeana*) (CR)

- A la zona del Roc del Relotge, presència de *Lonicera alpigena* (EN).

L'estació d'*Astragalus penduliflorus* està en progressió (Lista vermella espanyola (CR)) cap a la zona rocosa carbonatada, on l'acompanyen :

Presència també de *Arabis alpina* (cita nova per Sorteny).

A la mateixa zona també trobem *Polygala calcarea* (VU) (nova cita per Sorteny)

Al peu de les roques i les canals del Roc del Relotge trobem estacions de *Lilium pyrenaicum* (NT) de més de 20/30 exemplars.

- A les canals de la Pleta del Llomar, en la zona calcària s'ha trobat *Cystopteris fragilis subsp. huteri* (EN)

- A les crestes del pic de La Serrera (i Cebollera) trobem :
Carex atrata subsp. aterrima (nova per la check-list)

- A les zones carbonatades de les Cebes, s'ha trobat *Anthyllis vulneraria subsp. boscii* (nova per la check-list), es tracta d'una espècie comuna.

S'ha dut a terme un monitoratge de les estacions d'espècies florístiques d'interès. El 2009 s'han seguit les estacions de:

- *Xatardia scabra* (CR), estable
- *Prunus padus* (CR), estable.
- *Ornithogalum pyrenaicum* (EN), estable
- *Listera cordata* (EN) < 10 individus sobre dos bonys d'esfagnes
- *Galanthus nivalis* (VU), estable
- *Saxifraga rotundifolia* (VU), estable però < 10 exemplars, (llista vermella de la flora vascular amenaçada d'Espanya, 2008, NT).
- *Phyteuma globariefolium subsp. pedemontanum* (VU)¹, més estacions
- *Centaurea montana* (VU), estable
- *Lilium pyrenaicum* (NT), moltes estacions
- *Saxifraga retusa* (nova estació)

¹ Braun-Blanquet dona la presència de *Phyteuma rupicola* a l'Arieja i podria ser el que trobem a les roques del pic de la Serrera (cresta del vessant de La Cebollera) - espècie molt rara – no obstant, per *Flora Ibèrica* seria la mateixa espècie que *Phyteuma globariefolium subsp. pedemontanum*, cosa que no comparteixen els catalans i els francesos.

També caldria verificar la presència de *Festuca arvernensis subsp. costei* (*F. hervieri subsp. costei*) a les tarteres del pic de la Cabaneta - espècie nova per la check-list.

S'ha trobat una espècie de *Galium sp.* que podria ser *G. laevigatum* (*Flora Ibèrica* reagrupa sota la mateixa espècie *G. laevigatum*, *G. aristatum*, *G. atrovirens*, quan a França es diferencien les tres). Seria una espècie nova per la check-list i una dada rellevant sabent que a Catalunya no hi ha cap cita.

Tal com es plantejava l'any 2008, s'ha examinat la presència possible de *Eriophorum gracile* a la Font de La Mata, però tots els individus determinats són *E. latifolium*.

Per fi, caldria confirmar la presència de *Cystopteris dickieana*. Aquesta espècie no està citada a Catalunya i no està a la check-list de la flora d'Andorra.

L'hàbitat on s'ha trobat correspon a l'ecologia de l'espècie (roques silícioles amb una certa humitat).

Una confusió però és possible amb citòtíps de *Cystopteris fragilis*¹. Els caràcters morfològics són però correctes : pínules més arrodonides que les de *C. fragilis*, i poc dentades, però caldria verificar l'ornamentació dels espores amb arrugues o crestes irregulars. S'ha trobat a una altitud de uns 1.800 m, la seva distribució és supramediterrània al centre-oest d'Espanya (M.J. Pérez Hornero & Al, 1996) i a França, es troba fins als 1600m, excepcionalment fins a 2300 m. L'espècie és molt rara als Pirineus, a França s'ha trobat recentment al Querigut (R. Prelli, 2001).

¹ Per alguns autors (R.Y.Berb,1992 i 2000; C.H.Haufler & Al.,1993), aquest taxó fa part integrant del grup *Cystopteris fragilis* (R. Prelli, 2001).

1.3. - Inventaris de la fauna vertebrada

En el marc del conveni firmat amb el parc natural comunal de les valls del Comapedrosa, l'equip tècnic del parc massanenc va dur a terme una prospecció genèrica de la fauna vertebrada a la zona del Roc del Rellotge i en particular a les zones rupícules.

En total es van detectar 35 tàxons diferents (1 amfibi, 1 rèptil, 29 ocells i 4 mamífers). Malgrat que no es va detectar la presència d'ermíni (objectiu principal de la prospecció), sí que es van detectar diverses espècies d'interès. Aquest és el cas, per exemple, de l'**àguila marcenca** (*Circaetus gallicus*), el bitxac rogenic (*Saxicola rubetra*), confirmant així la seva presència al parc natural i el **mastegatxos** (*Ficedula hypoleuca*) com a cita nova per l'avifauna.

També es va plantejar fer el seguiment de la **serenalla pallaresa** (*Iberolacerta aurelio*) dissenyant un transecte al peu de les tarteres del pic de La Serrera i de la collada dels Meners (J. Nicolau). Es van dur a terme dos censos on es van detectar 3 exemplars (climatologia desfavorable), confirmant així la seva presència la parc.

El Departament de Patrimoni Natural gestiona la fauna vertebrada, duent a terme els inventaris que es planifiquen a nivell nacional, en particular en els Vedats de Caça on com cada any Patrimoni Natural segueix les poblacions d'isards; el cens del mes de juliol ha donat 75 exemplars, el mes d'agost no s'ha pogut fer cap cens. (52 exemplars al 2008 i 40 el 2007). Es constata doncs un augment de la població que cal matitzar vist l'evolució del Vedat de Ransol (a la baixa en les mateixes proporcions), els animals passant d'un vedat a l'altre al llarg de l'estiu.

1.4. - Inventaris de la fauna invertebrada

Es continua seguint els ropalòcers, utilitzant la metodologia anomenada BMS (*Butterfly Monitoring Scheme* - Pollard & Yates, 1993). Es treballa en col·laboració amb el CENMA que coordina a tot el país el programa de seguiment de les papallones diürnes d'Andorra (BMSAND).

Caldria completar els inventaris de ropalòcers a d'altres zones del parc incloent l'estatge alpí per tal de treure'n un Catàleg. S'ha fet un tractament estadístic comparatiu de les dades d'inventari dels últims anys on ressalta una gran irregularitat de les poblacions.

1.5. - Maneig de dades

En el marc del conveni més amunt esmentat, s'ha plantejat uniformitzar el tractament de les dades d'inventari i de monitoratge entre els dos parcs naturals dissenyant fitxes de treball de camp (hàbitats, flora, en particular de la llista vermella, fauna).

II. – PATRIMONI CULTURAL

2.1. - Etnobotànica

S'esperen els resultats i publicacions respecte als treballs de recerca duts a terme pel CENMA sobre etnobotànica i etnomicologia que pretén recollir els coneixements tradicionals dels andorrans sobre les plantes. Caldrà considerar llavors, les aplicacions possibles (interpretació, educació ambiental, rutes temàtiques, publicacions,...).

2.2. - Patrimoni arquitectònic vinculat a l'activitat ramadera

Seguint la campanya d'inventaris de les cabanes, pletes i orris duta a terme des del 2008, s'han inventariat les zones de la Pleta del Racó i de la Pleta de Duedra.

Es tracta de valoritzar aquest patrimoni cultural, basant-se en primer lloc en la recerca arqueològica que determinarà en particular la història i cronologia de l'ús ramader d'aquesta zona. S'ha prés contacte amb el Departament de Patrimoni Cultural i amb una arqueòloga de la Universitat de Tolosa (Dra. Christine Rendu) per tal de planificar i prioritzar les zones per a la recerca arqueològica.

Aquests treballs d'inventari del patrimoni cultural podrien servir en el marc de la política d'ús públic en col·laboració amb Turisme, creant rutes temàtiques d'interpretació del paisatge (sortides guiades, educació ambiental).

III. – APROFITAMENTS

3.1. - Ramaderia

Es va tornar a acordar que les eugues dels ramaders del la parròquia d'Ordino formant l'eugassada podien entrar a péixer al Pla de Sorteny i al Forn entre mitjans i finals de juny.

Només va entrar una part de l'eugassada de tal manera que la càrrega ramadera no va ser molt forta.

3.1.1. - Equipaments per la ramaderia

Es continua amb el control sanitari del bestiar al Pla de Sorteny amb la millora del potro implantat prop de la borda-refugi.

Es mantenen les tanques del bestiar en el sí del parc natural així com a la vall de Rialb on s'ha recuperat i millorat la cabana del vaquer.

3.3. - Caça

En el marc del Vedat de Caça, es va organitzar una batuda al porc senglar després d'haver constatat alguns danys a la tardor (però inferiors las anys anteriors). Cal notar però, que la colla de caçadors de la parròquia no van matar cap exemplar.

3.4. - Pesca

Per la temporada de pesca 2009 s'han venut 8 licències de pesca, pel riu de Sorteny (2) o per l'estany de l'Estanyó (6) - 24 al 2008 i 34 al 2007.

3.5. - Collita

L'activitat de collita ha estat molt limitada (coscoll, fruits, bolets). No s'han constatat cap impactes.

IV. - ÚS PÚBLIC

4.1. - Gestió de la freqüentació

Tal com es feia en els anys anteriors, es controla la freqüentació a la caseta d'informació del parc natural (estadístiques del nombre de vehicles a l'aparcament de la Canya de La Rabassa i comptatge del públic que puja a Sorteny per la pista entre les 10h00 i les 17h00). També es vigila l'accés rodat a la pista del Cap del Grau, prohibit de les 10h00 a les 19h00.

Els càlculs de la freqüentació es basen sobre la mateixa metodologia emprada els últims anys, mitjançant uns coeficients que s'apliquen als resultats derivats del comptatge de vehicles de l'aparcament de la Canya de La Rabassa i del nombre de visitants que passen davant de la caseta pujant cap al Cap del Grau.

Es nota que la freqüentació de l'aparcament de la Canya de La Rabassa correspon a una mitjana estimada a 192 cotxes al dia el mes d'agost (aproximació), quan al 2008 era de 170 cotxes de mitjana diària, el que representa una freqüentació superior d'un 13 %. Pel que fa al mes de juliol, seria de uns 126 cotxes diaris de mitjana, per uns 117 l'any 2008 (+ 7,7%).

D'aquestes dades, es pot deduir que han pujat diàriament a la zona de la Canya de La Rabassa, una mitjana de 442 persones a la zona (2.3 pers./cotxes) el mes d'agost i una mitjana de 290 persones diàries el mes de juliol.

En el quadre següent es dona un resum de les dades de freqüentació a l'aparcament (10h00 – 17h00):

1/07 - 31/08 N persones	Mitjanes diàries 2008	Mitjanes diàries 2009	Màxims diaris 2008	Màxims diaris 2009
Juny	267	226	704	462
Juliol	269	289	483	697
Agost	390	442	856	980
<i>Mitjana</i>	309	319	681	713

En el quadre següent es dona un resum de les dades de freqüentació públic pròpia al parc natural(10h00 – 17h00):

25/06 - 4/09	Mitjanes diàries 2008	Mitjanes diàries 2009	Màxims diaris 2008/2009	N (K ¹ =1.2) 2008/2009	Nmax (K ¹ =1.2) 2008/2009
Juliol	50	44	105/87	60/53	126/104
Agost	42	62	90/194	50/74	108/233
<i>Mitjana</i>	46	53	98/141	55/64	117/169

1:K = coeficient corrector estimatiu pel complement horari a 24 h (max.).

Pel que fa a la freqüentació màxima del parc natural, cal considerar que si va arribar a 233 persones un dia a l'agost, va ser un dia particular (grups), vist que el segon dia amb màxima freqüentació s'han comptat 122 persones. Més realistes són les mitjanes amb unes 74 persones al més d'agost amb persones entre juliol i agost de mitjana.

Segons els comptatges efectuats, el públic que entra al parc natural correspon a una mitjana de prop d'un 19 % (14,5% al 2008) del total del públic que puja a la Canya de la Rabassa. Considerant una estimació del nombre de persones que pugen a l'aparcament de la Canya de la

Rabassa al llarg de tota la temporada d'estiu (15/06-31/08) de l'ordre de 23.195 (24.170 al 2008 - menys 4%/2008), la freqüentació del parc natural al llarg de la mateixa temporada seria de unes 4.400 persones (3500/2008 - + 26%/2008). Cal notar que s'han comptabilitzat 4.212 (vistes passant davant de la caseta i pujant cap al Cap del Grau), entre les 10h00 i les 17h00.

4.2. - Comunicació

La Caseta d'informació del parc natural continua sent el major punt d'informació del mateix. S'han informat a la caseta unes 3.915 persones.

Es continua duent a terme unes enquestes de satisfacció del visitant del parc sobre els equipaments i infraestructures (refugi, jardí botànic, senders d'interpretació, senyalització, estat de conservació del patrimoni natural i informació a la caseta), demanant a més a més el que es troba a faltar, sol·licitant uns suggeriments.

El que els visitants enquestats troben més a faltar és:

- Ampliar la senyalització de les espècies del jardí botànic així com la informació;
- Completar la senyalització i el marcatge dels senders d'interpretació;
- Editar un mapa més detallat del parc natural.

En el marc de la WEB del parc natural (www.sorteny.ad), s'ha creat un nou apartat sobre l'actualitat (balanç de gestió, resultats d'inventaris, etc...) que s'actualitzarà aviat.

En el marc del **10é aniversari de creació del parc natural** es va inaugurar uns **senders d'interpretació**, en particular d'ocells, seguint els treballs d'inventaris realitzats els anys anteriors (J.Palau, N. Lefebvre, J.Dalmau i J.Nicolau) i a més a més, aprofitant els resultats d'inventaris del BMSAnd s'ha inclòs en el mateix itinerari ornitològic, l'observació de les papallones diurnes (disseny: Carles Mugica, S. Riba). Cal notar que també es podran observar algunes de les més de 70 zones humides que compta el parc (disseny: S.Riba).

Aquest nou recorregut pot ser autoguiat mitjançant uns passamans plastificats prestats al públic interessat, evitant així l'edició de molts tríptics i aleshores respectant alguns preceptes del turisme sostenible.

4.3. - Comercialització, edició, difusió

Les vendes del merchandising a la caseta d'informació del parc natural i al CINVO ascendeixen a 5.584 € (4.489 € l 2008 i 2.316 € el 2007).

En el marc de la difusió els valors del patrimoni natural, aquest any es va ampliar l'oferta a nivell de la llibreria en col·laboració amb La Puça (dipòsits), cosa que va tenir molt èxit.

Es va treballar en col·laboració amb el parc natural comunal de les valls del Comapedrosa per tal de proposar conjuntament uns productes de merchandatge. Les casetes d'ambdós parcs difonen informació sobre els dos espais protegits. Però el més rellevant és l'edició de fulletons informatius amb una sèrie "On observar"...la fauna i la flora, seguint el mateix disseny.

4.4. - Educació ambiental

Es continua duent a terme les activitats d'educació ambiental amb les escoles del país (i també de fora), combinant la visita del Centre de Natura de La Cortinada amb les sortides guiades al parc natural. Uns 2.053 nens (1.287 el 2008 i 740 el 2007) han visitat el centre i/o el parc natural entre les dos sessions de primavera i tardor. Aquest any han vingut colònies dels altres comuns (345 nens, xifra inclosa en la precedent).

A l'annex del present balanç s'adjunten les estadístiques del Centre de Natura de La Cortinada.

4.5. - Infraestructures, equipaments i serveis

En el marc del conveni firmat entre Govern i el Comú d'Ordino per la construcció d'un refugi guardat a la Borda-refugi, Govern va presentar uns plànols de l'abansprojecte i s'està negociant el subministrament elèctric des de la caseta fins al refugi amb Nord Andorrà. Es planteja baixar les aigües residuals pel camí d'accés al refugi i per la pista d'accés al cap del Grau envers d'instal·lar una depuradora.

4.6. - Activitats i esdeveniments

S'han autoritzat dos travesses a l'estiu i una travessa a l'hivern (Esquí Club de Soldeu-El Tarter).

Aquest any no s'ha dut a terme l'exposició de botànica (Ordino), a causa de la planificació del Tour, però es continuarà fent l'any 2010.

4.7. - Vigilància

Es continua constatant algunes incidències al refugi (lloses arrencades a la teulada, ferros arrencats, brutícies, queixes de muntanyencs pel comportament poc respectuós d'alguns grups de joves,...).

Potser seria bó tornar a firmar un conveni de col·laboració entre els Banders de Govern i els Agents de Medi Ambient del Comú.

V. – ADMINISTRACIÓ I GESTIÓ

5.1. - Tractament de dades

S'han entrat les dades de les actuacions tècniques dels guardes del parc en la base de dades del departament d'Agricultura i Medi Ambient del Comú.

També es sistematitzen les dades estadístiques de la freqüentació (veure els resultats resumits al punt 4.1).

S'entren les dades de flora i de fitosociologia en les bases de dades respectives Fagus i Quercus.

Es tracten les dades d'inventaris de ropalòcers, passant les dades al CENMA.

5.2. - Conveni de col·laboració amb el Parc natural comunal de les valls del Comapedrosa

A principis de l'any 2009, els tècnics dels respectius òrgans de gestió d'ambdós parcs naturals varen planificar una sèrie d'actuacions a dur a terme i a més de les actuacions conjuntes d'edició i difusió, es tracta en particular de :

- intercanvis de documentació tècnica dels parcs
- curs de formació pels guies de muntanya per tal de presentar les missions d'ambdós parcs naturals (gestió) i parlar de col·laboracions possibles
- informació dels parcs naturals a Vall Nord Turisme
- inventaris de fauna (a Sorteny) i d'hàbitats/flora (Comapedrosa)
- formació del personal tècnic (a Sorteny)

5.3. - Balanç econòmic

El balanç econòmic del CINVO i del parc natural per l'any 2009 es resumeix a continuació:

	<u>CNLC + PNVS</u>	
Funcionament	TOTAL	115.506 €
Personal (CASS inclosa)		71.823 €
Consum de bens i serveis (inclou els assessoraments, diversos materials i eines pel manteniment, consumibles, gasoil, vestimenta, mostra de botànica, manteniment d'infraestructures i equipaments,...)		43.683 €
Inversions		2.660 €
TOTAL PRESSUPOST		118.166 €